

چارچوب مصوب تهیه و تدوین سند راهبردی توسعه استان در برنامه ششم

مقدمه

سند برنامه ششم توسعه استان با تاکید بر ضرورت حفظ ارتباط متقابل بین چشم انداز ارائه شده در هر بخش و فرابخش با اصلی ترین قابلیت های توسعه، عمده ترین تنگناها و محدودیتهای توسعه، اصلی ترین فرصت ها، عمده ترین تهدیدها، مسائل اساسی، هدفها و راهبردهای بلند مدت متناظر با مسائل اساسی، سیاست های اجرایی و اقدامات اساسی و اهداف کمی در برنامه ششم و با رعایت اصول زیر تهیه و تدوین می شود:

- ۱- دستیابی به جایگاه ترسیم شده در چشم انداز هر بخش و فرابخش در راستای چشم انداز بیست ساله استان
- ۲- تحقق کامل سیاست های کلی ابلاغی مقام معظم رهبری
- ۳- توجه به خطوط راهنمای الگوی توسعه ایرانی- اسلامی در ابعاد مختلف فرهنگی، اجتماعی و اقتصادی
- ۴- سیاست های کلی و محورهای حاکم بر اقتصاد مقاومتی
- ۵- سیاست های کلی اصل ۴۴ قانون اساسی
- ۶- برنامه ها و رویکردهای دولت تدبیر و امید
- ۷- رعایت و پایبندی به قانون و اصل قرار دادن نظام ملی برنامه ریزی کشور در برنامه ششم
- ۸- تاکید بر مطالعات طرح آمایش استان و نظریه پایه توسعه استان
- ۹- جلب مشارکت بخش های خصوصی، تعاونی و عمومی غیر دولتی
- ۱۰- شفافیت تصمیمات و سیاست ها، نظارت پذیری و پیش بینی ضمانت اجرایی برنامه
- ۱۱- استفاده بهینه از منابع موجود
- ۱۲- محدود نمودن احکام

بنابراین سند توسعه استان از نظر محتوای مورد انتظار برنامه ششم، با رویکردهای اصلی جامع نگری با نگاه ویژه به موضوعات خاص، حد تفصیل برای هر یک از موضوعات خاص تا سطح برنامه عملیاتی، حد تفصیل برای بخش و فرابخش در سطح برنامه راهبردی و با ملاحظه به ضوابط ملی آمایش سرزمین، سند توسعه استان در برنامه ششم تهیه و تنظیم می گردد. همچنین توجه به عناصر اصلی برنامه نظیر بهره وری، حضور بخش خصوصی، توازن منطقه ای، رقابت پذیری، دانش و فناوری و احصای ظرفیت های استفاده نشده مورد تاکید می باشد.

قالب فرایند تدوین برنامه توسعه استان به تبعیت از برنامه توسعه کشور شامل: تعیین سیاست های کلی، شناخت وضع موجود و آسیب شناسی برنامه های گذشته و موانع توسعه، تعیین اهداف کلان اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی، تعیین راهبردهای بخش و فرابخش، تهیه نظریه پایه توسعه استان، پیش بینی

نحوه تامین و تجهیز منابع مورد نیاز برنامه توسعه استان و تهیه برنامه اجرایی و عملیاتی بخش / فرابخش در استان، تعیین موضوعات خاص و اولویت بندی آنها، تنظیم و تدوین برنامه توسعه مرتبط با هر موضوع خاص می باشد.

۱- تبیین چشم انداز بخش/ فرابخش در راستای چشم انداز استان

چشم انداز در ابتدای سند تهیه شده برای هر بخش/ فرابخش قرار می گیرد و عبارت است از تصویر مطلوب و آرمان های قابل دستیابی و تحقق در افق زمانی معین بلندمدت که در حد یک تا دو سطر و متناسب با مبانی ارزشی و آرمانهای تعیین شده برای هر بخش یا فرابخش تهیه می شود.

۲- بررسی اسناد فرادست توسعه ملی و استانی جهت تعیین جایگاه بخش/ فرابخش

و شناخت وضعیت موجود و ارزیابی عملکرد بخش/ فرابخش در برنامه چهارم و

پنجم توسعه

ارائه تصویر کلی از بخش/ فرابخش متناسب با اهداف سند چشم انداز استان و برنامه های چهارم و پنجم (شناخت وضع موجود بخش) و جایگاه بخش/ فرابخش در میان بخش/ فرابخش ذیربط در استان های منطقه مرکزی (اصفهان، یزد و چهارمحال و بختیاری) و نیز جایگاه بخش/ فرابخش در استان و در سطح منطقه و کشور و همچنین مشخص کردن فاصله بین شرایط موجود و وضعیت مطلوب و ارائه تصویر توسعه بخش/ فرابخش در صورت ادامه وضع موجود و مقایسه آن با وضعیت در استان های دیگر.

۳- ارائه اصلی ترین قابلیت های (قوت ها) توسعه بخش/ فرابخش

همه توانایی های مادی، معنوی، طبیعی، مصنوعی، نهادی و جغرافیایی که با استفاده از آنها و یا با تکیه بر آنها توسعه بخش/ فرابخش شتاب می گیرد و به پیش می رود و درعین حال از مقیاس تعیین کننده ای در آهنگ توسعه بخش/ فرابخش برخوردار است قابلیت توسعه نام دارد.

۴- عمده ترین تنگناها و محدودیتهای (ضعف ها) توسعه بخش/ فرابخش

محدودیت و تنگنا به عواملی گفته می شود که وجود آنها آهنگ توسعه بخش/ فرابخش را کند می کند. برخی از این عوامل، که عمدتاً طبیعی می باشند، تقریباً از فراراه توسعه بخش/ فرابخش حذف نمی شوند (تنگنا) و در عمل روند توسعه را باید در سازگاری با آنها شکل داد. (مانند شرایط اقلیمی، کمی آب و ...) و برخی دیگر، اگر چه قابل رفع می باشند (محدودیت) ولی برای

رفع آنها باید هزینه های گزافی پرداخته شود (مانند کمبود نیروی ماهر و متخصص ، پائین بودن شاخصهای توسعه انسانی و ...).

۵- اصلی ترین فرصتها بخش / فرابخش

فرصت یک قابلیت بالقوه در محیط بخش / فرابخش می باشد و با استفاده و بالفعل نمودن آن چه که بخش / فرابخش را در رسیدن به اهدافش یاری می کند به عنوان موتور محرکه ای است که شتاب حرکت در آن بخش / فرابخش را چندین برابر می کند.

۶- عمده ترین تهدیدها بخش / فرابخش

تهدید زیان و یا خسارت بالقوه عمده در محیط بخش / فرابخش است و به عنوان مانعی بر سر راه آن قرار دارد و مانع رسیدن به اهداف تعیین شده در بخش / فرابخش می شود.

۷- تعیین مسائل اساسی بخش / فرابخش

آن دسته از عواملی می باشند که وجود آنها گره اصلی توسعه بخش / فرابخش است و تا این گره ها گشوده نگردد، روند توسعه بخش / فرابخش شکل نمی گیرد و یا از آهنگ مناسب برخوردار نمی شود. این گونه عوامل بازدارنده، اغلب قابل رفع می باشند، اما بسته به ماهیت و ابعاد آنها مستلزم صرف هزینه می باشند.

۸- هدفها و راهبردهای بلند مدت متناظر با مسائل اساسی

هدف بلند مدت عبارت از جایگاه و موقعیتی پیش روی بخش یا فرابخش است که در صورت رسیدن به آن، شرایط در مقایسه با وضع کنونی (ترجیحاً هم از نظر کمی و هم از نظر کیفی)، بهتر خواهد بود.

راهبرد بلند مدت به آن مفهوم است که اگر هدف، رسیدن به موقعیت بهتری، در مقایسه با موقعیت کنونی، در زمینه های مشخصی باشد، راه رسیدن به موقعیت هدف، راهبرد توسعه خواهد بود. به عنوان نمونه اگر افزایش توان صنعتی در یک استان، به عنوان یک هدف بلند مدت تعریف شود، راهبردهای رسیدن به چنین هدفی، می تواند متعدد باشد. اگر توانمندی بخش خصوصی استان یک قابلیت باشد و استان با نرخ بالای بیکاری، به عنوان یک محدودیت یا مسئله اساسی، دست به گریبان نباشد، آنگاه راهبرد صنعتی شدن از طریق استقرار صنایع تکنولوژی بر می تواند راهبرد قابل قبولی باشد. بنابراین تعیین راهبرد، برای دستیابی به هر یک از هدف های توسعه

بخش/فرابخش، باید از یک سو متکی بر قابلیت‌های بخش/فرابخش باشد و از سوی دیگر ناظر بر محدودیت‌ها و تنگناهای بخش/فرابخش و همچنین گامی به پیش در اجرایی کردن هدف.

۹- سیاست‌های اجرایی و اقدامات اساسی (در سطح استان و شهرستان)

سیاست اجرایی شیوه‌های رسیدن به یک هدف (از پیش تعیین شده) از راهی که قبلاً معین شده (راهبرد) است. سیاست اجرایی، در توالی منطقی از قابلیت تا راهبرد، جزء شکسته شده‌ترین توالی است. یک برداشت کلی از مضمون‌های قابلیت، محدودیت، هدف و راهبرد حاکی از آن است که قابلیت، مسئله و محدودیت ناظر بر وضع موجود یا داشته‌های کنونی است ولی هدف‌ها و راهبردها ناظر است بر آنچه که باید باشد. از آنجا که آینده، بدون توجه به حال نمی‌تواند شکل بگیرد، لذا سیاست اجرایی حلقه‌ای است که حال را در بستر راهبرد به آینده یا هدف پیوند می‌دهد. بنابر این ویژگی عملیاتی و اجرایی تری نسبت به راهبرد و هدف دارد. به دلیل این ویژگی، سیاست اجرایی باید با مقتضیات نهادی، مقررات و تشکیلات کنونی سازگاری داشته باشد.

اقدامات اساسی نیز به هرگونه عملیات فیزیکی (طرح و پروژه) و غیر فیزیکی (مطالعه، سازماندهی و تهیه و تدوین ضوابط، دستورالعمل و ...) اطلاق می‌شود که باید در یک محدوده زمانی معین در بخش/فرابخش انجام شود تا متکی بر سیاست‌های اجرایی و در بستر راهبردها، یک یا چند هدف تعیین شده در سند توسعه بخش یا فرابخش را محقق کند.

۱۰- اهداف کمی طی سال‌های برنامه ششم توسعه

اهداف کلان کمی هر بخش یا فرابخش در قالب جدول ذیل تهیه می‌شود:

جدول شاخص‌ها و اهداف کمی بخش/فرابخش در برنامه ششم توسعه استان (۹۹-۱۳۹۵)

متوسط نرخ رشد سالانه (درصد)	سال‌های برنامه ششم					سال پایه (پایان ۱۳۹۳)	واحد	شاخص‌های هدف	ردیف
	۱۳۹۹	۱۳۹۸	۱۳۹۷	۱۳۹۶	۱۳۹۵				

۱۱- پیش‌بینی نحوه تامین و تجهیز منابع مورد نیاز برنامه توسعه استان

پیش‌بینی منابع مالی مورد نیاز و نحوه تامین و تجهیز منابع مورد نیاز دستیابی به اهداف تعیین شده بر اساس جداول مربوطه برآورد می‌شود.

۱۲- تجهیز و تخصیص منابع در برنامه ششم توسعه

جدول تجهیز و تخصیص منابع در برنامه ششم توسعه استان (۹۹-۱۳۹۵) - میلیون ریال

ردیف	نوع منبع	سال پایه (پایان ۱۳۹۳)	سال های برنامه ششم					متوسط نرخ رشد سالانه (درصد)	جمع سال های برنامه
			۱۳۹۵	۱۳۹۶	۱۳۹۷	۱۳۹۸	۱۳۹۹		
	استانی								
	ملی								
	درآمد اختصاصی								
	منابع داخلی								
	تسهیلات بانکی								
	سرمایه‌گذاری بخش خصوصی و تعاونی								
	نهادهای عمومی غیردولتی								
	سرمایه‌گذاری بانکها								
	سرمایه‌گذاری خارجی								
	اوراق مشارکت								
	سایر (خیرین و ...)								
	جمع منابع								

۱۳- احصاء و تعیین موضوعات خاص ۱ و اولویت‌بندی آنها

موضوعات مهم استان و شهرستان‌ها جهت نیل به توسعه منطقه‌ای و محلی در این مرحله با استفاده از نتایج بدست آمده از مراحل قبل فهرست می‌گردد.

۱۴- تنظیم و تدوین برنامه توسعه مرتبط با هر موضوع خاص

این مرحله شامل تعیین اهداف کلی، راهبردها، اهداف کمی، سیاست‌های اجرایی و اقدامات خاص و اساسی به منظور رفع موانع توسعه در چهارچوب موضوعات خاص توسعه استان می‌باشد.

^۱ موضوعات خاص عبارتند از: بحران‌های احتمالی آینده شامل آب، محیط زیست و صندوق‌های بازنشستگی، موضوعات خاص مکان‌محور، موضوعات خاص بخشی شامل گردشگری، ترانزیت و حمل و نقل ریلی، فناوری اطلاعات و ارتباطات، فولاد، پتروشیمی، معدن و صنایع معدنی، و موضوعات فرابخشی شامل اشتغال و محیط کسب و کار.

۱۵- ارائه طرح‌های پیش‌بینی شده بمنظور دستیابی به اهداف موضوعات

خاص (برنامه عملیاتی استان)

در این مرحله ، موضوعات اولویت‌بندی شده و طرح‌های پیش‌بینی شده در قالب جدول

مشخص شده، تعیین می‌گردد.

